

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m. m.

(Første behandling findes i tidenden sp. 1584, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 479).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Lysholt Hansen: Jeg vil gerne knytte et par bemærkninger til ændringsforslagene. Under første behandling blev der fra flere sider fremsat ønske om, at man nu lovfæstede, at også andre end præster kunne få lov til at tale ved de faste gudstjenester på linje med, hvad der har været lovhjemmel for ved gudstjenester, der lå uden for de sædvanlige.

Ændringsforslag nr. 1 tilvejebringer en sådan mulighed for andre end præster til at tale også ved de faste gudstjenester, dog under den forudsætning, at vedkommende præst selv prædiker over dagens tekst. Jeg havde gerne undværet dette forbehold, men ministeren har spurgt landets biskopper om deres syn på spørgsmålet, og efter de svar, biskopperne har afgivet, kunne ændringsforslag nr. 1 vist ikke få anden udformning.

Godt nok blev jeg noget forundret over at læse biskop Høgsbros argumentation for at fraråde en blankotilladelse til, at lægfolk kan overtage prædikenen ved de faste gudstjenester, nemlig at en medvirkende grund for præsten til at give en sådan tilladelse da kunne være, at han derved selv kunne blive fri for at forberede prædikenen. Jeg kvier mig ved at tro, at dette mageligheds-hensyn skulle kunne betyde noget for præsterne, men biskoppen over Lolland-Falsters stift, der vel kender sine præster bedre end jeg, har altså en anden opfattelse.

Med den foreslåede formulering af ændringsforslagene nr. 2 og 4 har udvalget ønsket at fastslå, at alle præster inden for kirkens grænser såvel som præster fra de andre nordiske lande uden biskoppens tilladelse skal kunne få overladt kirken til afholdelse af gudstjenester og til at holde disse gudstjenester på deres eget sprog. Ændringsforslagene er stillet for at skabe fuld klarhed på disse punkter.

Ændringsforslag nr. 3 er jeg meget tilfreds med, fordi det imødekommer det synspunkt, jeg gav udtryk for ved første behandling, at det ville være for stor en myndighed at give biskoppen, at han uden at spørge nogen anden skulle kunne dekretere distriktsdeling i sogne med under 10 000 indbyggere, når han på grund af særlige forhold måtte skønne det påkrævet. Det var min opfattelse, at biskoppen i sådanne tilfælde skulle have menighedsrådets tilslutning, før deling kunne finde sted; men jeg må indrømme, at den ordning, der gennemføres med ændringsforslag nr. 3, at det nemlig bliver kirkeministeren, der efter indstilling fra vedkommende biskop gennemfører delingen, vil være en bedre ordning.

Jeg er ked af, at jeg ikke i udvalget har kunnet finde samme lydørhed for det synspunkt, at enighed mellem præst og menighedsråd bør være tilstrækkeligt for at give tilladelse til afholdelse af kirkekoncerter, kirkespil o. lign. i kirkerne. Jeg mener stadig væk, at det burde være unødvendigt ved sådanne arrangementer at indhente biskoppens tilladelse. Jeg er nemlig enig i det hovedsynspunkt, der kommer til udtryk i en artikel, som vi har fået tilsendt, med titlen „Er kirken præstens eller sognets?“, skrevet af Helge Grell. Hovedsynspunktet i denne artikel i De danske Ungdomsforeningers Blad er, at det må være sådan — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„at kirken ikke er præstens, men sognefolkets, at det har ret til at bruge den til kirkelige formål, ganske som præsten har og under samme ansvar.“

Bemærkningerne i betænkningen om organisationers brug af kirkerne i særlige tilfælde er da også udtryk for den enighed, der er mellem udvalget og ministeren om, at organisationers ret til benyttelse af kirkerne til kirkelige formål ikke må kunne gøres illusorisk ved krav om en stor betaling her-

[Lysholt Hansen.]

for. Folkekirken må være interesseret i at få større kredse i tale, og enhver udelukkelse gennem krav om en urimelig betaling for benyttelse af en kirke til kirkelige formål af kredse inden for folkekirken, der måtte have en anden åndelig indstilling end stedets præst eller menighedsrådsflertal, må jeg anse for helt urimelig. Jeg føler mig da også overbevist om, at det cirkulære, udvalget i betænkningen har bedt den højtærede kirkeminister om at udsende, vil blive så klart, at noget sådant ikke kan ske.

Om de øvrige bemærkninger i betænkningen vil jeg kun sige, at vi i mit parti er klar til at ændre loven, så menighedsrådernes godkendelse skal indhentes, hvis det viser sig, at retten til i visse tilfælde at lade andre end de ansatte kirkefunktionærer forrette kirkebetjentens gerning i praksis skulle give anledning til vanskeligheder, således som Landsforeningen af Menighedsråd har givet udtryk for.

På mit partis vegne må jeg på linje med hele udvalget erklære mig enig med kirkeministeren i, at som lønningskommissionens henstilling vedrørende folkekirkens lønningsvæsen er udformet, er der ingen mulighed for at imødekomme de ønsker, der er fremsat af Sammenslutningen af tjenstemandsansatte Kirkefunktionærer i Danmark.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale de stillede ændringsforslag til vedtagelse.

Skov Thulesen: Jeg har ved anden behandling af dette lovforslag kun et par bemærkninger at gøre.

Jeg omtalte ved første behandling ret nøje spørgsmålet om at sikre mindretallets ret, f. eks. vedrørende visse organisationers muligheder for at få adgang til at benytte kirkerne på rimelige vilkår. Vi har drøftet dette problem i udvalget, men har ikke kunnet finde frem til et grundlag for en egentlig ændring af loven. Der er dog enighed om, at der i et cirkulære skal gives udtryk for, at organisationer eller foreninger bør have kirkerne stillet til rådighed for de mindst mulige udgifter for de pågældende, når de ønsker at benytte kirkerne til kirkelige møder og gudstjenester. Der må altså ikke anvendes økonomiske sanktioner, og jeg har forstået den højtærede

kirkeminister således, at man fra ministeriets side vil have opmærksomheden henledt på, at en sådan henstilling bliver fulgt.

Vi har fra vor side endvidere ønsket spørgsmålet om sognebåndsløseres valgret og valgbarhed under en eventuel vakanceperiode løst. Dette problem har ministeren, som det fremgår af betænkningen, lovet at løse i forbindelse med revisionen af menighedsrådsloven.

Landsforeningen af Menighedsråd har ønsket indføjlet en lovbestemmelse, hvorefter menighedsrådets godkendelse er en forudsætning for, at andre end de ansatte kirkefunktionærer kan forrette tjeneste. Vi har fra vor side ment, at en sådan tilføjelse kunne være rimelig, men udvalget som helhed har ikke ment, at den i øjeblikket er påkrævet.

Spørgsmålet om lægfolks adgang til at prædike også ved de faste gudstjenester, som jeg var med til at rejse ved første behandling, er vel løst på den måde, at det er en forudsætning, at vedkommende præst selv prædiker over dagens tekst. Jeg har personlig ligesom den ærede socialdemokratiske ordfører ønsket, at denne forudsætning havde været helt udeladt, men spørgsmålet har, som det også har været nævnt, været forelagt landets biskopper, og de går i vid udstrækning ind for, at biskoppens tilladelse skal foreligge i hvert enkelt tilfælde, og at biskopperne kun kan give denne tilladelse under forudsætning af, at præsten prædiker over dagens tekst. Mit parti er derfor tilfreds med, at denne forudsætning er nedfældet i lovforslaget. Udvalget har så i øvrigt ment, at det ikke var nødvendigt at kræve biskoppernes tilladelse i hvert enkelt tilfælde. I erkendelse af, at det for disse loves vedkommende er sådan, at man faktisk først lovfæster, når praksis har beredt jorbunden for en revision, skal jeg erklære mig tilfreds med, at lægfolk nu også kan prædike ved de faste gudstjenester; så kan udviklingen måske gøre den reservation, der er tilbage, overflødig.

Endelig vil jeg lige nævne en sproglig ændring, som jeg mener er meget værdifuld, idet den peger henimod det nordiske samarbejde. Det hedder i den nuværende lov, at norske, svenske og islandske præster kan komme til at prædike i de danske

[Skov Thulesen.]

kirker uden biskoppens tilladelse, og ligeledes, at norsk, svensk og islandsk sprog kan anvendes. Det foreslås nu ganske enkelt at udvide denne ret, således at den kommer til at gælde præster fra de nordiske lande, og således at der må prædikes på de nordiske sprog.

Med disse bemærkninger skal jeg på mit partis vegne anbefale ændringsforslagene og det foreliggende lovforslag.

Gottschalck-Hansen: Da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Baagø, er forhindret i at være til stede, skal jeg på hans vegne anbefale det foreliggende lovforslag og de stillede ændringsforslag, som det konservative folkeparti fuldt og helt kan tiltræde.

Jeg betragter det som noget værdifuldt, at der nu lovmæssigt gives mulighed for, at lægfolk kan virke i kirken som prædikanter og ikke alene må tale fra kordøren, men også fra pædikestolen. Det er en kendsgerning, at mange lægfolk evner at prædike fuldt så godt som nogen præst. Jeg har kun én betænkelighed ved den foreslåede ændring, og det er den, som også det ærede medlem hr. Lysholt Hansen gav udtryk for: at man vil pålægge præsten at prædike ved samme gudstjeneste. Den slags kan man jo godt lovfæste, men vi ved fra praksis, at det ikke bliver respekteret, og det vil da også være diskriminerende over for det lægmandselement, der virker. Vi har jo ikke en kirke, hvor man tror på en character indelebilis, mener, at indehaveren af et gejstligt embede er et menneske på et andet plan end et hvilket som helst andet medlem af folkekirken. Jeg mener, at hvis et menneske har påtaget sig den opgave at virke — selvfølgelig på den pågældende præsts ansvar, for én må jo tegne firmaet — må vi også have tillid til, at den pågældende gør det under præstens ansvar, og så behøver man ikke en sådan ekstra overlappning, som en prædiken af stedets præst vil være. Det er ikke for at smutte udenom; det er for at vise ærbødighed og respekt for de synspunkter, som kommer til udtryk, når lægmanden taler.

Den foreslåede ændring, hvorefter man erstatter ordene „i den islandske, den

norske eller den svenske kirke“ med ordene „i de nordiske kirker“, finder jeg helt rigtig. Ordet „nordiske“ omfatter foruden Norge, Sverige, Finland og Island også de danske områder Grønland og Færøerne.

I ændringsforslag nr. 3 står, at distriktsdeling i almindelighed skal finde sted, når der i et sogn er over 10 000 indbyggere. Jeg ser deri en ventil, som jeg synes er værdifuld. Det behøver altså ikke at finde sted; særegne forhold kan gøre sig gældende og bevirke, at en distriktsdeling ikke vil være opportun. Det samme kommer for så vidt til udtryk, når det hedder, at kirkeministeren efter indstilling fra vedkommende biskop kan træffe bestemmelse om distriktsdeling. Jeg synes, denne elasticitet er udmærket. En menighed og det arbejde, der udgår fra kirken, er og skulle jo gerne være noget levende; det er derfor meget svært at fastlægge snævre bånd og regler vedrørende disse forhold, og jeg kan anbefale denne spændvidde og elasticitet.

På mit partis vegne vil jeg anbefale ændringsforslagene og lovforslaget til vedtagelse.

Kirkeministeren (Bodil Koch): Jeg takker de forskellige partiers ordførere for den velvillige behandling af det foreliggende lovforslag. Vi har jo drøftet enkelthederne i samråd i udvalget, og jeg vil gerne sige, at jeg er glad for, at det ærede medlem hr. Skov Thulesen allerede under førstebehandlingen rejste spørgsmålet om organisationernes frie ret til at bruge kirkerne. Ved en af den slags forglemmelser, der kan ske, fik jeg ikke svaret på det under lovforslagets første behandling. Det har jo givet anledning til, at den nævnte artikel fremkom i De danske Ungdomsforeningers Blad, som jeg har læst med stor interesse. Jeg er naturligvis principielt ganske enig i de synspunkter, som er fremført her, at vi både fra lovgivningens og administrationens side må gøre, hvad vi kan til, at det understreges, at en kirke naturligvis er sognets kirke og ikke en præstekirke. Det lovede cirkulære skal blive udsendt snarest muligt.

Det ændringsforslag vedrørende sognebåndsløseres valgret og valgbarhed, som det bliver nødvendigt at stille til menigheds-

[Kirkeministeren.]

rådsloven, er, sådan som det er lovet, oversendt til det udvalg, der behandler menighedsrådslovsforslaget.

Til slut skal jeg takke udvalget for den hurtige behandling af lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1-4, § 1, således ændret, og § 2 vedtages uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling uden afstemning.

Første næstformand (Vagn Bro): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1958-59.

(Udvalgets betænkning med tilhørende forslag til folketingsbeslutning findes i tillæg B. sp. 471).

Sagen sattes til forhandling.

Gustav Pedersen: I statsrevisorernes betænkning over statsregnskabet for finansåret 1958-59 er der på side 102 omtalt et indkøb af franske francs, der bestiltes den 2. august 1957 og overførtes den 5. august 1957, d. v. s. ca. en uge før francen blev devalueret. I denne forbindelse skriver revisionsdepartementet bl. a. følgende, som jeg beder om tilladelse til at citere:

„I betragtning af, at risikoen for devaluering af francen i almindelighed ikke var ukendt, idet spørgsmålet var behandlet i dagspressen og i Finanstidende i tiden op til august 1957, måtte det forekomme revisionsdepartementet lidet rimeligt, at ministeriet på det omhandlede tidspunkt indkøbte francs til en enkelt repræsentation til ca. 3 måneders forbrug“.

Når jeg har taget forbehold over for dette afsnit, skyldes det i første omgang, at der ikke blev draget nogen konklusion af den anførte ret skarpe kritik. Revisionsdepartementets indlæg sluttede nemlig med følgende, som jeg også bliver nødt til at søge tilladelse til at citere:

„Man kan dog være enig med ministeriet i, at der her er tale om et særligt tilfælde, og at de af ministeriet anvendte retningslinjer med hensyn til valutaindkøb, som de nu praktiseres, kan anses for tilstrækkelig betryggende.“

Enhver, der kender blot noget til valuta-handel, må give mig ret i, at det herefter vil være meget vanskeligt at afgøre, om de således på ny af revisionen godkendte regler alligevel bør suspenderes, når der atter opstår rygter om en eller anden valutas vanskeligheder, eller om der skal disponeres på særlig lang sigt, hvis der opstår rygter om forhøjelse af en eller anden valuta.

Ved et indgående studium er sagen imidlertid efter min mening mere alvorlig. Den ordning, der indeholder de regler, som skal anvendes ved overførsel af penge til ambassadører og andre udsendte tjenestemænd, trådte i kraft februar 1956 og var truffet efter forhandling med revisionsdepartementet. Ordningen var endvidere gennem skrivelse af 17. januar 1957 tilstillet udvalget angående statsrevisorernes betænkning, og udvalget havde taget den til efterretning. Jeg beder om tilladelse til at citere ordningens i denne forbindelse afgørende afsnit. Det lyder således:

„På grundlag af de under 2 nævnte oplysninger foretages i udenrigsministeriet en konkret afvejelse af, hvornår det kan skønnes rimeligt at iværksætte den udbedte forstrækning, idet det som retningslinje herved gælder, at overførsler kan iværksættes, når den opgivne beholdning svarer til forbruget i den tid, der må påregnes at ville medgå til overførselens effektivering, plus en passende begrænset reserve. Der overføres i reglen et så stort beløb, at beholdningen efter overførselens iværksættelse modsvarer forbruget i de følgende 3-4 måneder“.

Jeg må gøre opmærksom på, at grunden til, at man skulle sende valuta for 3-4 måneder ad gangen, er den, at den rekvire-